

Orosz ablak

Megint egy kezdés

Bognár Antal fordítása

Münchenbe érkezése után az első napokban Rudi az állomás közeli Fidelio panzióban lakott. Estefelé az utcák villódzó neonfényben úsztak, zene áradt a vendéglőkből és bárókból. A sarkokon és a garnizállók bejáratánál prostituáltak ácsorogtak. Lépten-nyomon ismerős szavakat hallott. Sötét bőrű fickók csoportjaiba ütközött. Az egész negyed tele volt idegenekkel.

A Goethe Intézet-beli kapcsolata jóvoltából könnyűszerrel elintézte a hatósági bejelentkezést. Megkapta a menedékesi státust, talált egy panziót Pasingban, München külvárosában. Folyvást távolságtartóan szemlélte a világot maga körül, mintha ez nem is vele történne, hanem a hőssel, akit leír. Hogyha reggel bekapcsolta a laptopját, és kitekintett az ablakon, ott volt a mantra a szemközti épület falán a téglaminta. Az átlátszó függönyökön át el-elkapta az ott lakók alakját. Válogatás nélkül lejegyezte a gondolatokat, amelyeket a külvilág lüktetése váltott ki benne. Nincs üres pillanat, amelyben éppen semmi se történne. Minden, ami egyszer volt, megmarad. Pasing temetője mellett elhaladva gyakran eszébe jutott Radoje Lalović. Néhány jelenetbe összesűrítette útját az ulcinji fővenytől a Kerepesi úti sírkertnek ahhoz a pontjához, ahol a spanyol polgárháború harcosa, az idegenlégiós, a tábornok, a Budapesti Filharmónia gazdasági vezetője örök nyugvóhelyre lelt. Ezen az íven az egyetlen biztos világítótorony a Liszt Ferenc téri lakás volt. És ha nyomban ezután a felnevelő kisvárosa temetőjének kapuján belépve azt a sírdombot kereste meg, amelynek keresztjén apja neve áll, Rudi eltöprengett, miért is van az, hogy oly gyakran jut eszébe ez az ismeretlen, Radoje Lalović. Válasz gyanánt Danijel hangját hallotta, mindig azt a mondatot, hogy egy pulai aranyműves mélyebb nyomot hagyott benne, mint tulajdon apja. A müncheni utcákon sétálva Rudi azon tűnődött, megvannak-e még azok a címek, amelyeket az anyja ismert: a menyasszonyi ruhák divatszalon-

Regényrészlet

ja, a bérlakás, társasági élete helyszínei? Élnek-e még azok a férfiak, akiket kegyeiben részesített? Mi minden rejlik a „müncheni évek” kifejezés mögött, amit egyszer az apja veszekedés közben a fejéhez vágott.

Azt mondd, München, ott próbálkozol, kérdezte vissza az anyja, amikor, még augusztusban, értesítette a szándékáról. Hát akkor minél előbb fel kell mennem Budapestre. Egy hétre rá megjelent Marijeta és Gyuri lakásán. Az eltelt egy esztendő alatt megfiatalodott, élénk volt a mozgása, arcáról frissesség áradt. Beletalált új szerepébe. Ott, a vajdasági városkában újra a „müncheni éveit” élte. Három napig maradt Budapesten. A Keletibe kikísérve Rudi úgy érezte, hogy e rövid idő alatt mindent kimerítettek, ami közlendőjük lehetett egymásnak. Persze hogy nincs szándékában hazamenni, amíg nem hirdetnek közkegyelmet a katonaszökevényekre. Az pedig évekre telik, állapította meg Rudi. Majd Budapesten találkozunk mindig, mondta az anyja. Tudod-e, hogy a nagyapád fiatalkorában gyakran megfordult itt? Pest a mulatás városa volt, egy nagy színház.

Rudi nem kételkedett benne, hogy anyja azt a színházat éli meg. Ötvenévesen tízet letagadhatott volna. Megújult külsővel másvalaki lett belőle. Vagy ez a másik mindig is ott lappangott benne? Mert mi más lett volna néhány bemutató előtti éjszaka, mint rejtett lényének kitörése? Azután pedig az éles szóváltás apával, amikor hajnal felé tündér módjára hazaszédült. Álló nap ideges járkálás hallatszott a tudósítói irodából, és időnként felcsattogott az Imperial. Estére csillapult a feszültség közöttük. A nappali szobában ülve beszélgettek.

Ez pedig neki Münchenben hiányzik. Megint a magány kelepccéjében találta magát. Budapest után, ahol egy éven át esemény esemény után jött a mindennapjaiban, egy új kezdéssel kellett megbirkóznia. Az előtte álló napokba plántált valamiféle remények minden varázsa elolvadt, amikor a szemközi épületre meredt.

Tudod-e, hogy kisgyerek korodban nem akartad hallani a mese végét, amit meséltem neked, kérdezte tőle az anyja a pesti Kárpátia étteremben elköltött ebédjük fölött. Mihelyt a végére értem, követelted, hogy kezdjem előlről. Ha nem álltam kötélnek, sírva fakadtál. Nem emlékszem rá, felelte Rudi. Hány éves voltam akkor? Nagyon kicsi, két- vagy hároméves. Aztán felhagytál a macacskodással.

Másnap hazautazott. Miközben a Keletiből hazagyalogolt, Rudi megállapította, hogy az új történet miatti nyugtalanság – márpedig most München egy új történet – ebből a korai időszakából ered, amelyek nem őrződtek meg emlékezetében. Csak a hangsúly, a mozdulatok, a tárgyak és holmik körvonalai rögzítette szorongás maradt meg. Ó, ha csak egy kicsit is fel tudná idézni külső szemlélőként valamely jelenetét élete eme első esztendőinek, vagy megelevenedne az a pillanat, amikor egy vihar kezdetén hirtelen bevágódott

az ablak, anyja ki tudja miért, nyugtalan kezét érezhetné a homlokán, apja hangját a szoba mélyéből, a hálószobából kiszüremplő neszeket, mindazt túl-
nan az emlékezet küszöbén!

Az átellenbeni ház téglafalának mantrája, amelyre minden reggel álmo-
san meredt, emlékezete feneketlen szakadékában valami olyan alakba ment
át, amelynek gyökeréhez nem tudott eljutni. Bizonytalan nyoma valaminek,
amit nem ismer fel. Egy kétéves pöttöm nyitott agytekervényei magukba szív-
ják a reggel szenzációit a vajdasági kisvárosban. Léptek a tornácon, begóniák,
kutyaugatás, a szőnyeg szűrős felszíne a talpa alatt. A szövésminták oly közel
vannak. Bekebelezi őket a gyermektelent. A mesének nem lehet vége.

Münchenbe érkezése negyedik hetében a Hertha Áruházban felvették
raktárosnak. Zárás után minden szombaton kivitte a raktárból a kirakat-
tervezők által a próbababákra szánt öltözéket. Váltogatták az elhelyekedé-
süket, átrendezték a kirakatot. A szövetek szaga, gombostűvel teletűzdelt
párnák, akárcsak anyja varróműhelyében. Az ismert világ biztonsága. És
aztán a nyilalló kérdés, vajon ez csak vele esik így meg? Csak ő rabja ennyire
saját magának? Külön világ a világban. München távlatából Budapest olyan
helynek tűnt, ahol a biztos koordináták közelébe ért.

Sokszor eszébe jutott Marijana. Mit szólna hozzá? Hogy a palack úszik a
tengeren. Mire vársz? Mire föl kötötted le a pénzedet egy amerikai bankban?
Tartaléknak végszükségben? Ne engedd meg soha magadnak, hogy minden
eshetőségre játszol. A csúszó árfolyamos óvatosság. Tudod egyáltalán, hova
szeretnél elérni? Az élet nem egy mozi. De ha az lenne, akkor is rajtad múlik,
melyik filmet akarod látni benne. Vagy csak belesüppedsz a nézőtér sötétjé-
be? És vársz? Saját magad útítársaként?

Minden leülepszik valahol, mondta magának Rudi. Talán már a szőnyeg
mintáiba bele volt rajzolva, aminek feltétlenül be kell következnie. Vele utazik
az ómen, a kellemetlen érzés, ahogyan meztelen talpai a szűrős szőnyeghez
érnek. Belenéz a tenyere rajzolatába. Nincs térkép. Nincsenek elnevezések,
nincsenek utak, csak kirajzolódó szárazulatok, amelyeket neki szánt a sors.
Meg a víz határtalansága. Gyenge úszó. Soha nem tudta legyőzni idegenke-
dését a víztől. És mégis kibontott vitorlákkal hajózik. Nincs egyetlen véletlen
sziget sem ezen az úton. Minden történet véget ér egyszer. Irena, Edina,
Sonja... Kilépni önmagunkból, ledobni a páncélt, megszabadulni a Singer
és az Imperial kattogásától. Mi pincelakók vagyunk, visszhangzott benne
Konstantin hangja.

Kerengett a Hertha Áruház raktáraiban, rakta az árut a targoncákra, le-
fel utazott a teherfelvonókon. Pár hét alatt kitanulta ennek a labirintusnak
minden zegét-zugát. Egyszer a próbababák bonctermeiben találta magát.
Így nevezték a díszletezők. Voltak köztük végtagjuk fosztottak, madárijesz-
tő módjára megmeredtek. Valamiféle művész felvásárolta az elhasználdott

bábukat. Egész délután hordta ki Rudi az alagsori csarnokból a műanyag tetemeteket, és pakolta a kamionba. Anyag, mondta magában. Anyag valamilyen művészi installációhoz. Útban hazafelé Pasingba a reklámokat figyelte a metróállomásokon. Megint barlangban van. Túl határokon, mások az úrlapok, más a zászló és a himnusz, de mindeközben a falak mögött, a láthatatlan lakásokban ismétlődnek a magántörténelmek, a lihegő testek, a robbanások és az elcsendesülések.

Ekképpen kifacsarodva, a pasingi járat vonatablaka melletti ülésen Rudi beleérezte a sehova sem tartozás végzettségébe. Mindeközben bármilyen helyzetet épített is fel gondolatban, az egykettőre szertefoszlott, kihátrált az elképzelt mindennaposságból, mielőtt beteljesedett volna; valójában a befejezés küszöbén siettette végét, mint ahogy gyermekkorában követelte pánikszerűen, hogy anyja térjen vissza az olvasott mese elejére. Örökös in medias res. A Reggel Prevertől. A Nő és a Férfi. Élet egyetlen snittben. Aztán lemegy a függöny. A következő jelenet megint egy másik történet teljességéből kiráncigált felállás. Több életből összetevődni. A színész, aki nem teszi le szerepeit. München utcáin sétálva éjszaka a belgrádi és a budapesti távolságokat mérte lépteivel. A gyermek ujjával követi a vasútvonalak piros rajzolatát. Északra utazott, hoteleket, vonatokat és szeretőket váltva.

Pasing megálló. Kilép az éjszakába a mozgó sokaság részeként. Mélyen elmerülni saját sötétségünkben. A szőnyeg mintái eseményekké, tájakká és emberekké bomlottak.

Minden út az övé

Tünde, az illatszerosztályon dolgozó magyar lány két évvel ezelőtt jött Münchenbe Budapestről. Hol tanultál meg magyarul? Az én városomban éltél? Az Erzsébet körúton. Tünde a Puskin utcában nőtt fel. Rövid haját visel, és olyan szabályos vonalú az arca, hogy már-már játékbabaszerű: nagy, gesztenyebarna szemek, hosszú szempillák és telt, kerek ajkak. Ha a kirakatban felvenne egy pózt, és nem mozdulna, nem tudnák megkülönböztetni a próbababáktól. Nevet rajta, amikor ezt Rudi meg is mondja neki. Pár évig bábos volt egy gyermekszínházban. Később kozmetikus tanfolyamot végzett. Hát ő? Hadiszökevény. Színész? Mit keres itt? A némafilmek ideje lejárt. Balkáni rosszfiút játszhatna legfeljebb.

Mintha vonaton ülnék, veszi észre Rudi. Ott szokás életrajzot kanyarítani. Az leszel, aminek mondd magad. Életek kisajátítója. Pillanatnyilag a Pasing–Marinplatz. Elfér a naponta megtett útszakaszban. Vagy ugyanilyen bejáródott hétköznapiakat teremtene, bárhova vetődik? Mindegy, hogy Münchenben, Budapesten vagy Belgrádban van. Mint a parafa úszó, megy utána a fundusa, és akárhova csöppen, mindig ugyanazt alakítja? Egy úszó csupán,

mely ki van szolgáltatva a körülményeknek, képtelen a saját történetét ki-pörgetni.

Tünde keresztbe tette a lábát. A kurta szoknya széle jóval a térde fölé csúszott fel, kivillantva a combok fehérségét. Hány szempár leste ezt lopva a Puskin utcai leshelyeken? Rátehetné a tenyerét a térdére. Honnan ugrik be most egy havannai alkony képe? A zene idézi fel a Flamingo bárból, ahol az előző estét töltötte. A sötét szögletekben lányok mosolya és makrók kése villan meg. Tágul a világ. Minden út az övé. Örökkön az a vágya, hogy a cseppet élje, hogy olyan történet része legyen, amelynek nincs vége. Minden csak vázlat, előzéke az életnek, amelyet élni kellene.

Tünde Feldafingben él, egy kis településben a Stangergi-tó mellett, vonnattal félóránnyira Münchentől. Négy napja meginvitálta, hogy vasárnap sétáljanak egyet. Órákon át mászkáltak a tóparton, az erdei utakon. Tünde megmutatta Roseninselt, a parányi szigetet, rajta egy templommal és pár házzal a százesztendősi ciprusok között. Nyáridőben csónakkal el lehet látogatni a bájos környezetbe. Nem vonzanak a néptelen helyek, mondta Rudi. Szeretem, ha lárma vesz körül, hangzavar, dübörgő utcák. Estefelé elmentek vacsorázni egy olasz étterembe.

Másnap korán kelt. Teljes két órája volt még, mielőtt munkába kelle-ne indulnia. Bekapcsolta a laptopot. Nemcsak hogy nem tudta a véget, de a kezdetet is elszalasztotta. A Puskin utca hosszú tengelyén haladt, ügyet sem vetve a sarkokra, a félhomályos kapualjakra és a széles, rácsos földszinti ablakokra. Mint egy szoros, ami a kétes szépségeszmény szabályai szerint emelt négyemeletes tömbházak nyomasztó falai közé ékelődve maradt meg abból az időből, amikor Sonja apja, a világcsavargó Radoje Lalović a városba érkezett. Olyan percekben, amikor a kamionokból felgöngyölt szőnyegeket kellett kirakodni és elhelyezni a raktárban, mondatokat váltva a raktárosokkal, akiknek a szeme még mindig zavaros volt az előző este felhajtott söröktől, Rudi mindent látó szemekkel pásztázott végig az utcán, amely nem is a Puskin utca volt, hanem csak az intonáció a meséhez, amely végre megmozdult valahol a fedélköz alján, szétszórt poggyász darabjaiként, amelyeket a megfelelő címre kell eljuttatni. A meghosszabbított látóhatár vízszintese a vajdasági városka kopár katlanába csúszott. A homokpad képe merült fel benne, amelyen hajnal előtt partra szállnak a légiósok, amikor Tündével a parton állva Roseninsel hatalmas ciprusait bámulta. Csak egy lépés innen a Kerepesi úti temető parcellájáig, ahol Sonja apjának teteme pihen, csak egy lépés a vasár-napi színházi diákmatinékhöz. Elömlött rajta az érzés, hogy minden elkép-zeltnek tanúja, hogy a hivatalos verzió letéteményese. Szemhatárával befogta az összes gondolatot, amely Tündével sétálva felmerült. A kristályragyogású téli nap közel hozta a tó túlfelén magasodó hófödte Alpokat, a sötét, erdős hegyalját, ahol az álmodozó, a fantaszta Bajor Lajos fellegvárai emelkednek,

a római császárok latifundiumait, a Kraljević Marko utcai ház erkélyét, a Hertha Áruház fogvacogtató raktárait, a belgrádi akadémia folyosóját, ahol először kóstolta meg a kudarc keserű ízét. A sült gesztenye illata az öbölben álló kioszkból, ahonnan nyaranta csónakok szállítják a kirándulókat a Roseninselre, a Puskin utcát lengte be. Lépte biztosabb lett, olvadt a félsz, hogy az akadályok áthághatatlanok. A beteljesülés előtti félelem is. Mert aznap reggel kezdte megrázni magát. Sorakoztak a mondatok. Amikor az órájára pillantott, már közel járt a délutáni pihenő idejéhez. A Hertha Áruház szolgálati bejáratánál megjelentek a raktárosok és az eladók ismerős fizionómiái. Rudi folytatta a rosálásokat, áthelyezgette a figurákat, építette a játék menetét. A saroképület ablakából lenézve felvillant Bogdan Tontić nevetős képe, olyanformán, ahogyan az utolsó találkozásuk alkalmával a színházi büfében megjegyezte. A vidéki színház bonvivánja, ő volt a ludas abban, hogy a Münchener évek előadásának felújítása hébe-hóba felkavarja az éjszakákat, Rudi anyja egyhangú életének bemutató előtti éjszakáit. A kiöregedett színész erőteljes baritonján dörögte felé: Figyelj ide, öcsém, engedd el magad, hagyd, hogy vigyen a sodrás, nincs soha vége, mindig akad egy rés, amelyen át visszakacsinthatsz korábbi önmagadra. Nem fontos a sorrend, cseszd meg az időrendet. Van, aki a végén kezdi.

A szekrény? Valahára kinyílt az ajtaja. És Rudi belenézett a belsejébe.

Hallotta Marija Lehotkajnak a poros kosztümökben elnyelődő hangját. A szavak belesztek a sötétségbe. A sziget idillje. Nem, nem Roseninsel az, hanem Lokrum. Éjszaka az ifjú hadnaggyal. Hajnalban felderengenek Dubrovnik erődfalai. Castelli ebéden az Esplanadban Krležával.

Rudi sorra megérintette a kellékeket. A kitömött fácán üvegszemű Daniyel vízszin szemét idézték fel. Némán figyelte a rokkantkocsi trónjáról. A világot az Imperial éles kopogása verte fel. A Singer varrógép tüje belefúródott a hullámokat vetett vászonba.

Amikor késő délután kikapcsolta a laptopot, Rudi váltása már elhagyta a Hertha Áruházat. Tünde a 6-os vonalon Feldafingbe tartott. A raktárosok a sörüket kortyolták valahol egy pubban az Isartoron. Mindez a külső világban történt, ott, ahol az összeadás és a kivonás végeszakadatlan műveleteit végzik, ahol a szavak arra szolgálnak, hogy tartalmukkal megteljenek az üres órák ampullái, és a szereplők lassan beolvadnak a díszletbe.

Az olasz étteremben elköltött vacsora után Rudi hazakísérte Tündét. A délutáni séta alatt néhány alkalommal megfordult a fejében, hogy megfogja a kezét, és megcsókolja. Mindig visszakozott. Nem mintha nem lett volna mersze. Ellenkezőleg, a meghívásba, hogy töltsék együtt a hétvégét, beleértődött a flört. Rudiban mindig résen állt a zsákmányra leső vadász. Akkor is, ha Tünde emlegetett valamiféle zenészt, akivel találkozgatnak. Talán a határozatlanságát tesztelte vele? És nem véletlenül mondta: időnként. A ta-

vat övező ösvényeket róva Rudi azt érezte, átcsap rajta az ismerős folytatás. Legszívesebben visszafordult volna, és hazautazik Pasingba, de nem szeretete volna megbántani a lányt. Dettó ugyanazokat a fordulatokat vetette be, amelyekkel Edinát a Margit-szigeti strandon meghódította. Semmi erőbevetés, csak üres, izgalommentes könnyedség. Pincelakók vagyunk mi, visszhangoztak benne Konstantin szavai. És akkor Sonja jutott eszébe. A katakombák, amelyben felcseperedett. Oly közel volt hozzá ez az élet, mintha a sajátja lenne. Ráismert a hosszú reggelekre, tele előérzetekkel. Beleképzelte magát a szétfolyó közeljövőbe, amely a következő utcasarkon kezdődik, és távoli partokig ér. Városokat látott alkonyati fényben, amikor összekeverednek a lehanyatló nap fényei a villódzó neonokkal, és a saját történetünk beteljesítése maga az élet. Ő eljutott azokba a városokba. Felismeri a tereket, a sötét szögleteket, ahol mélységükkel hívogató mellékutcák nyílnak. A nedves aszfalton gördülő gépkocsiabroncsok surrogása, kirakatok, mosoly az elhaladó nők arcán, ez az egész esti körhinta önmagáért létezett, Rudi tekintetétől háborítatlanul.

Tünde tipegett, mint egy őzike. S a Puskin utcai gyermekkoráról mesélt. Egyszer egész nyáron át jegykezelő volt az Úttörővasúton, a kisvasúton, amely a budai hegyekben kanyarog. A forgalmisták, az állomásfőnökök, a jegyellenőrök, a jegykiadók mind gyerekek. Csak a mozdonyvezető felnőtt ember. Utoljára előző karácsonyon járt a városában. Hol várta az újévet? Budán egy bulin, magánlakásban. Reggel felmentek egy körre a gyermekvasútra. A János-hegyi megállóban kávéval józanodtunk. Sütött a nap, a fagyott levegőben messze látszott alant a város.

Mind messzebbre látni Rudi pasingi ablakából. Ellát a belgrádi hidakhoz, az akadémia folyosójára és tovább. Könnyen mozog, a szelvények szélei kitolódnak, mint a János-hegyről nézett város kiterjedése. Szoros táru fel előtte, amelybe Tünde hanghordozása vitte. Mindennek előzménye az volt, hogy előző nap este, amikor a néptelen peront mérve lépteivel, miközben vonatára várt Feldafingban, szeme megpihent a levélsekrény sárga dobozán. Levelek tömkelege sejlett a belsejében, és egész úton Pasing felé nem tudott megfélekedni róla. Elszórakoztatta a gondolat: regényt lehetne írni oly módon, hogy a mindentudó elbeszélő követi az útvonalakat, amelyen a levelek a két cím közötti távolságot átszelve utaznak – a boríték egyik feléről a másikra.

Post restante: Budapest, München... A vasútvonalak piros vonalát követni. Eltávolodni a prológustól.

A feladó címe a hátoldalon.

Anyá: bútort vesz a nappali szobába. Erről a rendszeres szombati telefonbeszélgetéseik egyikén értesítette. Az egész lakás megváltozott tőle. A bútorok egy részét csak átrendezte, és ezzel igencsak megváltozott a megvilágítás:

feltárult egy szöglet, amelyet addig eltakart az ormótlan szekrény – miáltal olyan megkönnyebbülést érzünk, mint amikor véget ér egy szerelmi kapcsolat, amely régóta teljesen kiürült már. Anyja továbbra is a régi elnevezéseket használta, úgyhogy a lakás beosztásában még mindig Rudi szobája szerepelt, mint ahogy a bútorok közt apa szekrénye. Noha holmiját nagyobb részét elajándékozták a rokonságnak, ez-az megmaradt. A régi krombi kabátot talán átalakították valamelyik előadáshoz, úgyhogy apa időnként szellemalakban lépdel át a színen. Vagy nem az volt-e anyja kedvenc mondata, hogy az ördög igazgatja a világot, az isten csak a ministráns. Ez volt az a mondat, amellyel a színházi büfében monológjait Bogdan Tontić elkezdte. Anya alibinek vette át ezt a bölcsességet, kitűzőnek egy újabb előadás jelmezéhez. Úgy számolt, mint az a bankrabló, akinek mindig van egy B terve, és végül sikerül menedéket találnia egy távoli szigeten. Hideg volt az éjszaka, mondjuk, nem működött a központi fűtés, és hát az ismeretlen valaki apa téli pizsamáját magára öltve itt éjszakázott. A bútor csak később jött. A lakás beosztásába olyan szigetek kerültek, amelyekről Rudi semmit sem tud. A mély bőrfotel különösen kedves az új lakónak. A vidéki város lomha életét időnként felélenkíti a felfokozott hormonműködés. Előreláthatatlan, melyik mozdulat váltja ki a gerjedelmet, mely pillanatban oltja ki a barna ernyős lámpa fénye a mindennapok unalmát, és a remegő test térfogatába préselődik az egész világ, néhány szóba, amelyek nem használnának el az ismételtetésüktől, mert minden érintés változtat a jelentésükön ebben a lázas kommunikációban.

Irena: Rudi trónfosztása után a trónon váltották egymást az új uralkodók. Ő, Augustus a múlt, csak egy torzó Irena szerelmeinek múzeumában. Az a lehetőség, hogy őutána jöhetett valaki, aki huzamosan uralkodik, Rudi számára elképzelhetetlen volt. Mert rászolgált a büntetésre a jövőmondó a mondatáért: Te nem éled az életedet, csak történik veled. Ő csak nevetett rajta átkozottsága oltalmából. Irena látletele még jobban megerősítette hitében, hogy kiválasztott, hogy mindennek, amit tesz, vagy ami történik vele, rejtett értelme van, amire egyszer fény derül, odisszea nélkül nem lehet eljutni Ithakába. Jó, te csak éld a te életedet, mondta Irenának, nem sejtve, hogy nem találkoznak többé. Nem ment el a holmijaiért a Danijellel tett ama séta után, amikor meglátta a kompon egy ismeretlen férfi karjában. Oly világosan megjegyezte a sötét elszíneződések elrendezését Irena teraszán a horganyzott bádoglemezen, az elnyomott csikkek ívét, ahogyan ujjhegygel a platánok lombjába röpitették őket. A római császárok eszébe ötlése még mindig enyhe légszorulást váltott ki benne. Soha nem bocsátotta meg neki a kronológiát.

Sonja: amikor még kicsi voltam, azt hittem, hogy a könyvekből éjjelente kilépnek a hőseik, mint ahogy a baglyok hagyják el odvaikat. Egyszer suttyomban kicseréltem két levelet, amelyeket anya frissiben írt meg. Néztem, amikor gondosan leragasztja a borítékot. Szólt, hogy öltözködjek. Sétálni mentünk.

Lenn, a téren megtorpant egy pillanatra, hogy bedobhassa a két levelet a postaládába. Sok évvel később tudtam meg, mennyire kiborította Sopronban élő testvérét a vallomás, amelyet Szegeden élő meghitt barátnőjének szánt. Sokáig nem is beszéltek egymással.

Címek, események

Rudi feladta a Hertha Áruház-beli raktárosi állását. Napjai újra kötetlenek lettek. Ébredés után csak heverészett. De hát nem épp a köztes idő az egyetlen forma, amely minden egzisztenciának otthont ad? Az az ember a gyalogátkelőhelyen gondolatban már célba ért. És nemcsak hogy célba ért, de mindjárt folytatta is útját. A hotelszoba felé, amelyben barátja felesége várja. Mennyit szövegelt a két pár a vacsora fölött előző este: Igen, a jövő hét végén elmehetnénk síelni. Minél szilárdabbnak látszanak kívülről a falak, annál nagyobb a belső káosz. A lőrések keskeny résein át a vágy szempárja pásztáz.

Mindaz a sokaság az utcákon, a metróban, a vendéglőkben, a boltokban és irodákban, a posta és a bankok ügyfélszolgálatán, nem is csinál semmit, csak vágyakozik. A test engedelmesen halad a szokások és kötelességek szilárd kódjai mentén, miközben a lélek bordélyokban időzik. A fedélköz az el nem használt lehetőségek tárháza. Ott folyik az igazi élet.

Egyszer gondolatban találkozott Marijanával egy New York-i utca forgatagában. Elismételte Irena mondatát, azután eltávolodott. Pár perc múlva a híd vasszerkezete alatt találta magát. Magasan a feje felett Újbelgrád forgalma bonyolódott. A sarki büfében Konstantin ült. Fent, valahol az emeleten pedig megpillantotta a Semmelweis utcai lakás ablakában az öregembert. Hogy megöregedettél, hallotta Sonja hangját. Az első januári reggelen. Most pedig végéhez közeledik az év. Minden percébe korszakok nyomultak, minden utat bejártak már. Ezért aztán téves hős kopog a mese kapuján, amelyben semmi keresnivalója. A római császárok cohorsa rövid országlásával kiparcellázta Irena ifjúságának idejét. A Tündével az éjjel megélt fiasco nem élesztette újjá szorongását, ellenkezőleg, Rudi léptei sohasem voltak ilyen könnyűek. Miközben Feldafing néptelen utcáin az utolsó vonathoz sietett, valójában a története elejére tért vissza. Minél messzebb attól az értelmetlen mondatokkal beütemezett mosolyokkal és érintésekkel kitetovált délutántól! Az unalmas előadás Tünde ágyában megszakadt. A fiasco ellenére megnyugvás. Mint amikor másodszor lépett ki az akadémia épületéből.

A vonaton lopva elolvasta a címeket a kitárt újságlapokról, amelyeket a szemben ülő öregember tanulmányozott. A mellette levő ülésen széles karimájú fekete kalap hevert. Amikor két megállóval Pasing előtt az ismeretlen összehajtogatta az újságlapokat, kezébe vette a kalapot, és Rudinhoz intézett

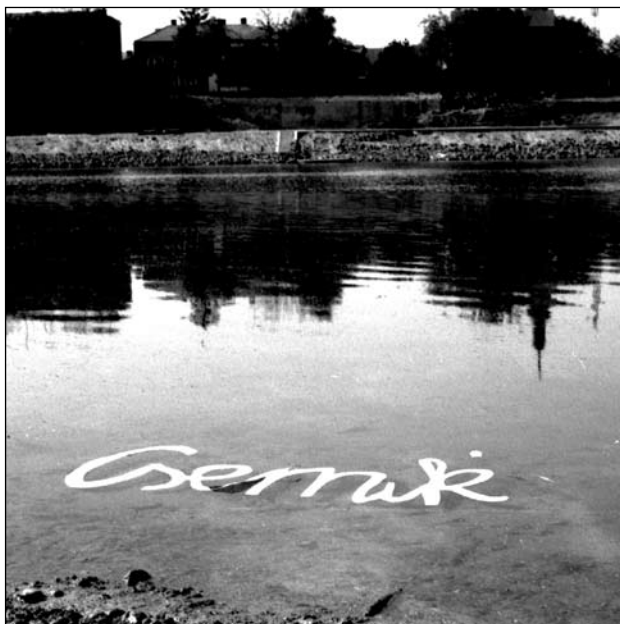
fejbiccentéssel az ajtóhoz lépett, a szerelvény váratlanul megállt. A hangosbemondó értesítette az utazóközönséget, hogy valahány percig várakozniuk kell a szabad jelzésre. A kalapos ember körülnézett az üres vagonban. Rudi kibámult az ablakon át az éjszakába. A piros jelzés e percben a vonat elhagyására készülő utasokat a leszállásra készülőkhöz helyzetébe kényszerítette. Az előreláthatatlan szüneteléssel megkoronázva azoknak a gondolatait is felkarolta az üzenet, akik a leszállástól ki tudja, hány állomásra vannak még rendeltetési helyüktől. Messze, valamely párhuzamos vágányon a fénycsóva jelezte, hogy hamarosan vége a kényszerszünetnek. A szerelvény megindult, és kisvártatva elkerülték egymást egy szembejövővel, amely teljes sebességgel száguldott el. Így hagyok le mindent, ami akadályozna, gondolta Rudi. Egyszer csak egy szűk, sötét mellékutcában találta magát, amilyenek kétfelől sorakoztak a Rákóczi úton. Talán épp a Puskin utca? A keskeny járdán a Hertha raktári próbababái flangéroztak. Meztelenül. Az egyenes zakatolás Rudit a varrógép monoton hangjával ringatta el. Hogyha kezét a faléc vízszintese alatt a stilizált Singer felirat fémkeretére tette, anyja mindig felhagyott egy pillanatra a széles pedál taposásával. Lehajolt, és csókot nyomott a fiúcska feje búbjára. Aztán szép lassan újra megindította a szerkezetet, a nagy és a kis kereket, amelyeket az ékszíj ölel egybe. Valami okból anyja a villanymeghajtás helyett gyakran folyamodott a mechanikushoz. A varrógép hangja odacsalogatta Rudit. Mindazoknak a menyasszonyi ruháknak, kosztümöknek és szoknyáknak meg kellett tanulniuk járni. Így képzelte Rudi. Anyja a lábmozdulataival írta be a távolságokat, amelyeket a modellek egyszer le fognak győzni. Később már, előadásokat nézve, azt képzelte, hogy a színészek mozgását a színen az öltözék diktálja, amelyet éppen viselnek.

A pedál ott van őbenne. Hajtják tovább a kettős vágányon, a saját története nélkül. Mert amit ő szeretne, az a Férfi és a Nő, ahogyan Prever verseli meg, a hatvanas évekbeli jugoszláv filmek világa és később a színházi élmények. Rezegnek a pedálok. Rudi szeretne átlépni egy másik történetbe. Innen az áhítozása a színészet iránt. Mert ha le is gördül a függöny, ki tudja, hányadik ismétlés után, másnap már új szerep vár a színészre.

Események a lakcímből kerekednek. A müncheni őszben mindennap helyi járattal utazott Pasingból, a Marinplatzról a városközponti Marinplatzig. Miután ledolgozta a munkaidőt a Herthában, ugyanígy vissza. Ugyanonnan ugyanoda. Ez adatott meg neki. Átütetni a folyosó membránját, mellékágba letérni, ha másképp nem, egy pinceablakon át. Kiútra lelni, egy kis fortocskára, ahogy Bogdan Tontić mondogatta a színházi büfében azon a nyáron, amikor először hiúsult meg Rudi próbálkozása a színiakadémián. Hogyha reggel, tíz után benézett a büfébe, Bogdant már ott találta. Az első törkölyét szopogatta el, és beszélgetőtársra várt. Fel a fejjel, öcsém, nem dőlt össze a világ. Vesd be magad a hullámok közé, és ússzál. Egyedül vagy, azért kínlódsz annyira.

Senkinek sincs befolyása az életedre, sem jó, sem rossz értelemben. Ez a számítás nem válhat be. Nem kockáztatsz, mert félsz. De jegyezd meg, csak az csúszik ki a kezünkből, amit nem kockáztattunk meg. Abban a pillanatban, amikor megtörik ez a bűvös kör, nyomban mindent visszanyersz. Cseszd meg az időrendet. Az idő nem folyamatosság. Ha jót akarsz magadnak, szét kell feszítened a burkot. Fájni fog, öcsém, de nincs más kiút. Aki rászánja magát erre a lépésre, az újjászületik.

Hányszor állt meg az utca közepén annak az egyetlen szerepnek a burkában, amely makacsul követi, s magában Csehovot mondta fel: „Bárcsak állhatnék valahol messze-messze a mezőn, állnék, mint egy fa, egy oszlop, egy madárijesztő, a tágas ég alatt, és egész éjjel nézném, amint fölöttem úszik a csendes, tiszta hold, és felednék, felednék... Ó, de szeretnék semmire sem emlékezni!”

*Csernik Attila
munkája*